

Sokratis Ölülerin Peşinde

Suphi Varım

SMYRNA

1907

BAŞLANGIÇ

Siyah dalgalar, Klizman sahiline vuruyor, kurşuni köpüklerle sazlıklara kadar yayılıyordu. Yosunlar her yeri sarımtı. Ay bulutların arasından sıyrılırken kumsalın üstünde uçan bir kuzgun, çam ormanına doğru süzüldü. Ardından bahçe içindeki bir köşkün çevresinde kanat çırpıp evin çatısına tünedi. Bahçedeki pelerinli kadın kuşa baktı.

Kuzgun çatıdan bacaya sıçradı. Bir süre etrafında dolaştı, sonra balkonun mermer korkuluğuna atladı. Pencereden cılız bir ışık sızıyordu. Hayvanın gölgesi balkonun köşesine vurdu. Kuş, pencere pervazındaki çengelden sarkan piriñç fenere yaklaştıkça gölgesi daha da büyüdü. Ahırdan çıkan at sırtındaki genç kız, başını kaldırıp gözlerini ona dikti ve atını dörtnala ormana sürdü. Kuzgun kanat çırparak yükseldi, ahırın ilersindeki ahşap müstemilatın üstünde bir daire çizdikten sonra Manastır Dağı'na doğru uzaklaştı.

Dağın yamacındaki gemici kasketli adam, gözden kayboluncaya kadar kuzgunu izledi. Ardından sırtındaki çamurlu kazma ile küreği her zaman yaptığı gibi bir oyuğa soktu. Oyuğun ağzını kaya ve taş parçalarıyla iyice kapattı. Belindeki mataradan iki kaya arasındaki ateşe su boşalttı. Çantayı sırtına astıktan sonra etrafı gözden geçirdi. Kimse yoktu. Paltosunun cebinden diğeri matarayı çı-

karıp birkaç yudum konyak içti ve çamurda kaymamak için ağır adımlarla yürümeye başladı.

Atını Manastır Dağı ile Papaz Dağı arasındaki tarlaya bırakmıştı. Hayvan onu görünce başını sallayarak kiş-nedi. Adam atın burnunu okşarken kulağına bir ses geldi; irkilerek çevreyi kolaçan etti. Birinin onu izlediğini düşünerek gözlerini zeytin ağaçlarının olduğu tarafa çevirdi. Rüzgâr şiddetlendikçe ağaçların dalları eğilip bükülüyordu. Esintinin onu yanılttığını düşündü. Ayağını üzengiye sokmak üzereyken bir ses daha işitti. Ses devam ettikçe bunun insan sesi olduğunu anladı. İzlendiği endişesi bir anda içini sarıverdi. Ormana girdi, karanlığa kulak kabarttı. Ses hâlâ devam ediyordu.

Birkaç adım daha atınca kulağına gelen çatırtıyla tekrar durdu. İlerde, bir gölgenin topraktan ağır ağır çıktığını görünce saldırmaya karar verdi. Onu takip edenin kim olduğunu anlamalıydı. Yumruklarını sıktı. Karaltıya doğru adımlarını hızlandırırken, ayışığı ağaçları iyice aydınlattı.

Bir iskelet görünce dehşetle donakaldı adam. Soluğu kesilecek gibiydi. Kemikler etrafa dağılınca paniğe kapıldı. Geriye döndü ve koşmaya başladı.

Kuzgun, Manastır Dağı civarında bir süre uçtukten sonra tekrar denize yöneldi, Köstence Adası'na doğru kanat çırptı. Adanın kayalık sahilinde dalgın bakışlarla dalgaları seyreden delikanlı, onu göremedi. Çünkü zihni, boş cebıyla meşguldü. Son seferinden aldığı parayı Smyrna'daki meyhanelerde ve genelevlerde harcamıştı yine. Balıkçı annesinin verdiği para da olmasa şehre gidecek meteliği yoktu. Eğer gidemezse işinden olur, tamamen beş parasız kalırdı. Annesi ona, patronu Panos Martakis'ten zam istemesini önermişti defalarca. Gelgelelim o, işten atılacağı korkusuyla buna yanaşmamıştı.

Sıkıntı içinde denize birkaç taş fırlattıktan sonra Makronisi Köyü'ndeki evinin yolunu tuttu. Tanyeri ağarmak üzereydi. Siyah başörtülü, mantolu, pelerinli kadınlar, balıkçıları karşılamak üzere iskeleye yürüyordu. O da eve gitmekten vazgeçti, kalabalığın peşine takıldı. Hem annesini görmek hem de onu Smyrna'ya para almadan götüreceğ bir balıkçı teknesi bulmak niyetindeydi.

Panos Martakis, para kasasını kilitledi, anahtarı daha fazla para kazanması dileğiyle öpüp ceket cebine koydu. Keyifle koltuğa yaslanarak ellerini göbeğinde kavuşturdu, her akşam yaptığı gibi günün muhasebesine başladı.

Panos için günün muhasebesini yapmak, sadece cebine ne kadar para girdiğiyle ve iş hayatında nereden gelip nereye vardığıyla sınırlı olduğu için fazla uzun sürmezdi. Yine öyle oldu. Senelerdir yaptığı gibi aynı şeyleri bir kez daha zihninden geçirdi. O gün de iyi para kazanmıştı. Beş sene evvel Pire'den İzmir'e göç ettiğinde cebinin bu kadar çok para göreceği aklına gelmezdi. Tanımadığı bu kentte zor günler geçirmişti ama ticari zekâsını iyi kullanınca müşterileri gün be gün artmıştı. Rumlar ve Levantenler, onun yatını kiralamak için birbirleriyle yarışır olmuştu. Çok geçmeden varlıklı Türkler de katılmıştı onlara. Derken, Pire'den yola çıktığı, babadan kalma Yoannis isimli yatın yanına yenisini demirlemişti. Petros ismini vermişti yeni yatına. İşte, hepsi bu kadardı. Gerisini Tanrı bilirdi ve Tanrı'nın ona yeni zenginlik kapıları açacağına emindi.

Cüsseli, kalın kaşlı adamın içi bir anda huzurla doldu. Masasındaki evrakı çekmeceye yerleştirdikten sonra yerinden kalktı, panjurları kapatıp lambayı söndürdü.

İş hanının birinci katındaki yazıhanesinden çıkar çıkmaz, gözlerini rıhtımda salınan iki yata dikti kırk beş yaşındaki adam. Yoannis, Girit'ten akşamüstü dönmüştü; karanlık güvertesinde kimse yoktu. Ondan daha büyük

olan Petros ise iki gün sonra Sakız Adası'nın yolunu tutacaktı.

Bir adamın yattan inip ona yaklaştığını görünce, gözlerini kıstı ve kim olduğunu anlamaya çalıştı. Petros'un dümencisini hemen tanıdı.

“Burada işiniz ne Mehmet Bey?” dedi. “Evinize gidip dinlenseydiniz.”

“Az sonra gideceğim. Sizi bekliyordum.”

“Niçin?”

“Ücretime mahsuben biraz avans verebilir misiniz?”

Orta boylu, ince bıyıklıydı. Fesini hafifçe yana yatırmıştı. Boynunda nazar boncuğu iliştilmiş muska asılıydı.

Panos, bir süre ne diyeceğini bilemedi, kaşlarını çatı. Böyle isteklerden hiç hoşlanmazdı. İtiraz etmek üzereyken aklına iki gün sonraki yolculuğun ne kadar önemli olduğu geldi. Mehmet Rahmi'nin başına buyruk, inatçı biri olduğunu biliyordu. Geçen seneden beri yanında çalışan dümencinin kaprisleriyle çok uğraşmıştı; kaptanın şikâyetleri de bitmek bilmiyordu. Adamın isteğini yerine getirmese belki işe vaktinde gelmez, onu yolculara rezil rüsva ederdi. İsteksizce elini cebine attı, genç adamın ne kadar istediğini sordu. Dümenci eliyle beş işareti yaptı, Panos iç çekerek paraları adamın avcuna saydı. Teşekkür ederek uzaklaştı beriki.

Panos da rıhtımın diğer tarafına yürüdü. Bir lokantada karnını doyurduktan sonra evine gidip *Kitabı Mukaddes* okuyacak, erkenden yatağa girecekti.

Viyana Birahanesi, Cerid Mahir'in en sevdiği yerdi. Yemeğini gemide veya pansiyonda yedikten sonra hep oraya giderdi. Birasını yudumlarken Rıhtım Caddesi'ni seyreder, birahanedeki konuşmalara kulak kabartırdı. Garson

kızlarla şakalaştığı da olurdu. Ancak o gün zihni o kadar meşguldü ki çevresiyle bağını tamamen koparmıştı.

Genç adam, Manastır Dağı'nda yaşadığı olayın etkisindeydi hâlâ. Ne hayaletlere ne de hortlaklara inanırdı. Gelgelelim, ne olmuşsa olmuş, karşısına bir iskelet dikilmişti. Belki bu, onu Manastır Dağı'ndan uzak tutmak isteyen birinin düzenlediği göz boyama oyunuydu. Öyle ya, tahtadan iskelet yapmak ve beyaza boyamak hiç de zor değildi. Bunun arkasında kim olabilirdi? Dağdaki çalışmalarından kimseye bahsetmemişti. Sadece çalıştığı firmanın idarecisi biliyordu ama onun da gizlice peşine takılması ve iskelet oyunu oynaması için bir sebebi yoktu. Yolculuktan döndükten sonra dağda araştırma yapmayakarar verdi. Orada yalnız olduğunu sanmakla hataya düşmüş olabilirdi.

Birayı bitirdikten sonra hesabı ödedi, birahaneden ayrıldı. Kasketini iyice yüzüne indirdi, siyah ceketinin yakalarını kaldırdı. Pansiyona gidip dinlenmek istiyordu. O sırada birinin seslendiğini işitti. Çevreye bakındı, köşedeki pastanenin penceresinde iri yapılı, kalın bıyıklı adamı gördü.

Pencereye yaklaştı ve "İyi akşamlar Ethem Bey" dedi.

"Hayırlı akşamlar. Buyurun, birlikte çay içelim, dertleşelim. Meyhaneye de gidebiliriz."

"Başka vakit. Yorgunum."

"Yakında yolculuk var mı?"

"Evet."

"İstikamet ne tarafa?"

"İskenderun'a."

"Yolunuz açık olsun" dedi Ethem ve pencereyi kapattı.

Cerid hızlı adımlarla yola devam etti. Yanından gelip geçenleri süzdü zaman zaman. Arabalardan inenlere baktı. Arada bir arkasına dönüp izlenip izlenmediğini anla-

maya çalıştı. Herkesin kendi âleminde olduğunu, kimse- nin dikkatinin onun üstünde olmadığını fark edince fe- rahladı.

Gözlerini açtı. İlk gördüğü şey, çarşafın köşesindeki leke ve yırtık oldu. Yatağın diğer tarafına döndü. Kadını orada bulamayınca öfkelen- di. Oysa onunla sabaha kadar birlik- te olmak için anlaşmışlardı. Uzanıp siyah perdeyi arala- dı. Gün ışığı gözlerini kamaştırınca tekrar kapattı. Sabah olduğuna göre kadın anlamaya uymuştu demek. Öfkesi yatıştı.

Yataktan kalkıp giyindi Nikos. Ellerini pantolon ceple- rine sokunca annesinin verdiği paranın da bittiğini anla- dı. Onu Köstence'den şehre getiren balıkçılar, umduğu gibi para almamışlardı. O da bunu yine fırsat bilmiş, hayat kadınlarının mesken tuttuğu köhne pansiyona ka- pağı atmıştı. Chios yolculuğunda nasılsa paraya ihtiyacı olmayacağını, dönüşte de Panos'un parasını ödeyeceğini düşündü. Şimdilik vaziyeti kurtarmıştı. Ancak parasızlık böyle devam edemezdi; mutlaka daha çok kazanmanın yo- lunu bulmalıydı.

Kasketini karyolanın altında buldu ve çatlak aynanın karşısında durup başına geçirdi. Elini tükürükledi, dikel- miş siyah favorilerini iyice yatıştırdı. Kahverengi gözle- riyle aynadaki görüntüsünü süzduktan sonra çantasını omzuna asıp odadan çıktı. Koridordaki müşteriler, pansiyonun arka bahçesindeki banyonun ve helanın yolunu tutmuşlardı. Üstlerinden içki ve kadın parfümü kokusu yayılıyordu.

Nikos merdivenden inen yarı çıplak kadınlarla karşı- laşınca kalçalarına birer şaplak indirdi. Kadınlar küfre- dince bir kakhaha patlattı.

Antredeki bankoda oturan yaşlı kadın, “Bu akşam da kalacak mısınız?” diye sordu.

“Evet. Yola yarın çıkacağım.”

“İyi. Odanızı kimseye vermeyeyim.”

Çantasını diğer omzuna geçirip pansiyondan ayrıldı delikanlı. Bir yandan da cebinde para olmadan pansiyonda nasıl kalacağını düşünüyordu. Hesabını kitabını bilmeyen, uçkur düşkünü biri olduğunu geçirdi içinden ve kendine okkalı bir küfür savurdu. Limana doğru yürürken aklına balıkçı barınağı geldi. Orada tanıdık bir balıkçı görürse borç isteyebilirdi.